

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍԱԿՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

2015 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԵՎ
ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ԶՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

Ո Ւ Ղ Ե Ց Ո Ւ Յ Ց

ՀՏԳ- 373:941:(479.25)
ԳՄԳ- 74.2+63.3(2h)
Հ 282

Պատասխանատու՝ ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՐՍԱՄՅԱՆ

Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը շնորհակալություն է հայտնում ՀՀ բուհերի հայոց պատմության ամբիոններին, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտին, ԿԳՆ կրթության ազգային ինստիտուտին, ուսուցիչներին և բոլոր շահագրգիռ անձանց՝ ուղեցույցի նախագծի վերաբերյալ հայտնած կարծիքների, ներկայացրած առաջարկությունների և դիտողությունների համար, որոնք հաշվի են առնվել ուղեցույցի սույն տարբերակում:

Հ 282 Հայոց Պատմություն : Պետական ավարտական
և միասնական քննության ուղեցույց:
Գնահատման և թեստավորման կենտրոն, 2014. 48 էջ:

ISBN 978-9939-805-67-2

ԳՄԳ- 74.2+63.3(2h)

©ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան.....	4
Թեստի կառուցվածքը	5
Առաջադրանքների կառուցվածքային տեսակները.....	7
Թեստային առաջադրանքներում ընդգրկվող նյութը.....	26
Պատասխանների ձևաթղթի նմուշը	46
Հանձնարարվող գրականություն	47

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ուղեցույցում ներկայացված է 2015 թ. պետական ավարտական և միասնական քննությունների թեստի նոր կառուցվածքը, տրված են առաջադրանքների թեմատիկ, բովանդակային և կառուցվածքային տեսակների համամասնությունը, առաջադրանքների կառուցվածքային տիպերը, դրանց լուծման եղանակների և պատասխանների ձևաթղթում լրացման կարգի բացատրությունները, առաջադրանքներում ընդգրկվելիք ծրագրային նյութի շրջանակները, պատասխանների ձևաթուղթը և պատասխանի գնահատման չափանիշները:

Հայոց պատմության շտեմարանները, պետական ավարտական և միասնական քննությունների թեստերը կազմվելու են համաձայն ուղեցույցի:

ԹԵՍՏԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Քննական թեստը բաղկացած է Ա և Բ մակարդակներից և ներառում է 70 առաջադրանք:

Ա մակարդակի առաջադրանքները վերաբերում են ավարտական քննությանը և միասնական քննության ավարտական մասին: Ավարտական մասը գնահատվում է հատուկ ավարտական մասի համար նախատեսված 20 միավորանոց սանդղակով, որը տեղակայված է ԳԹԿ կայք էջում՝ atc.am: Միասնական քննությունը ներառում է Ա և Բ մակարդակները:

Թեստային առաջադրանքները ունեն հետևյալ 3 կառուցվածքային տեսակները՝ ընտրովի պատասխանով, կարճ պատասխանով և պնդումների փունջ՝ բաղկացած 6 պնդումներից: Ընտրովի պատասխանով և կարճ պատասխանով առաջադրանքներից յուրաքանչյուրի ճիշտ պատասխանին տրվում է 1 միավոր, պնդումների փնջի ճիշտ պատասխանին՝ առավելագույնը 6 միավոր:

Թեստի ընդհանուր միավորը 80 է:

Ստորև ներկայացված է առաջադրանքների բովանդակային և կառուցվածքային տիպերի համամասնությունը:

Առաջադրանքների բովանդակային տիպերը		Կառուցվածքային տիպերը					
		Ա մակարդակ			Բ մակարդակ		
		Ընտրովի պատասխանով	Կարճ պատասխանով	պնդումների փունջ	Ընտրովի պատասխանով	Կարճ պատասխանով	պնդումների փունջ
1	Տարեթվերի իմացություն	10 (1-8, 28-29)	---		---	---	
2	Փաստերի և երևույթների իմացություն	10 (9-16, 30-31)	---		---	---	
3	Աշխատանք սկզբնաղբյուրների հետ	4 (17-18, 32-33)	---		---	---	
4	Պատմական տերմինների և հասկացությունների իմացություն	3 (19-20, 34)	1 (39)		2 (46-47)	1 (60)	
5	Պատմական իրադարձությունների և երևույթների պատճառների ու հետևանքների իմացություն	3 (21-22, 35)	1 (40)		3 (48-49, 56)	2 (61-62)	
6	Պատմական իրադարձությունների և երևույթների ժամանակագրական հաջորդականության իմացություն	4 (23-24, 36-37)	2 (42-43)		3 (50-52)	3 (65-67)	
7	Պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային հաստատությունների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների համապատասխանեցում	3 (25-26, 38)	1 (44)		2 (53, 57)	2 (68-69)	
8	Պատմական փաստարկների, պնդումների համադրում և խմբավորում	1 (27)	1 (41)	1 (45)	4 (54-55, 58-59)	2 (63-64)	1 (70)

ԱՌԱՋԱԴԴԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Քննական թեստի առաջադրանքների պահանջները ձևակերպվում են հարցերի կամ հանձնարարությունների ձևով:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպվում է պահանջը, և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքները երկու տիպի են և ունեն կատարման տարբեր եղանակներ:

Առաջին տիպի կարճ պատասխաններով առաջադրանքներում պահանջից հետո կարող են տրված լինել պատասխանի համարակալված՝ հինգից մինչև ինը տարբերակ (պնդումներ, բացատրություններ, տերմիններ, իրադարձություններ և այլն), որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխան(ներ)ը: Ա մակարդակում տրված են հինգ կամ վեց համարակալված տարբերակներ, որոնցից ճիշտ են մեկը կամ երկուսը: Այն առաջադրանքում, որտեղ ճիշտ պատասխանն է համարակալված տարբերակներից միայն մեկը, պետք է նշել միայն դա: Այն դեպքում, երբ ճիշտ պատասխանն է համարակալված տարբերակներից երկուսը, պետք է երկուսն էլ գրանցել, հակառակ դեպքում տվյալ առաջադրանքի պատասխանը կհամարվի սխալ:

Բ մակարդակում առաջին տիպի կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ճիշտ են պատասխանի համարակալված յոթից մինչև ինը տարբերակներից երկուսը կամ երեքը: Այդ դեպքում, կախված առաջադրանքից, անհրաժեշտ է գտնել և գրանցել պատասխանի երկու կամ երեք ճիշտ պատասխանները: Ոչ ամբողջական կամ սխալ պատասխանների, ինչպես նաև պատասխանի բացակայության դեպքում քննություն հանձնողը միավոր չի վաստակում:

Ա մակարդակում երկրորդ տիպի կարճ պատասխաններով առաջադրանքներում 5 դատարկ վանդակներում անհրաժեշտ է լրացնել տրված փաստերի, անունների, իրադարձությունների կամ տարեթվերի համարներն այնպես, որ ստացվի ճիշտ ժամանակագրական հաջորդականություն կամ համապատասխանություն: Դիշտ ամբողջական պատասխանի համար տրվում է 1 միավոր, իսկ մեկ և ավելի սխալ պարունակող պատասխանի կամ պատասխանի բացակայության դեպքերում միավոր չի տրվում:

Բ մակարդակում երկրորդ տիպի կարճ պատասխաններով առաջադրանքներում 6 դատարկ վանդակներում անհրաժեշտ է լրացնել տրված փաստերի, անունների, իրադարձությունների կամ

տարեթվերի համարներն այնպես, որ ստացվի ճիշտ ժամանակագրական հաջորդականություն կամ համապատասխանություն: Ճիշտ ամբողջական պատասխանի համար տրվում է 1 միավոր, իսկ մեկ և ավելի սխալ պարունակող պատասխանի կամ պատասխանի բացակայության դեպքերում միավոր չի տրվում:

Պնդումների փունջ առաջադրանքները թեստերում երկուսն են (մեկական Ա և Բ մակարդակներում): Դրանք ներկայացված են հետևյալ կերպ. տրված են 6 պնդումներ, որոնցից յուրաքանչյուրին պետք է տրվի առաջարկվող երեք պատասխաններից՝ «Ճիշտ է», «Սխալ է» կամ «Չգիտեմ», մեկը: Այս առաջադրանքից հնարավոր է վաստակել առավելագույնը 6 միավոր:

Քննական թեստի առաջադրանքները կատարելուց հետո քննություն հանձնողը ճիշտ պատասխանները պետք է գրանցի պատասխանների ձևաթղթում: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:**

Բացի պնդումների փնջից՝ բոլոր առաջադրանքներից յուրաքանչյուրի ճիշտ պատասխանը գնահատվում է 1 միավոր, սխալ պատասխանը, ոչ ամբողջական պատասխանը կամ պատասխանի բացակայությունը՝ 0:

Ստորև ներկայացված են թեստային առաջադրանքների նմուշներ, որանց կատարման վերաբերյալ բացատրություններով:

Ա մակարդակ

1. Տարեթվերի իմացություն

Այս առաջադրանքները միայն ընտրովի պատասխանով են: Ձևակերպվում է պահանջը, և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Օրինակ՝

Ե՞րբ է Երևանի Հայոց ազգային խորհրդի կողմից Արամ Մանուկյանը հաստատվել Երևանի նահանգի դիկտատոր:

- 1) 1917 թ. դեկտեմբերին
- 2) 1918 թ. մայիսի 28-ին
- 3) 1918 թ. մարտի 24-ին
- 4) 1915 թ. մայիսի 7-ին

Այս և ընտրովի պատասխանով մյուս առաջադրանքներին պատասխանելիս՝ քննություն հանձնողը համապատասխան համարի առաջադրանքի սյունակի չորս վանդակներից մեկում պետք է դնի «X»

3. Աշխատանք սկզբնաղբյուրների հետ

Այս առաջադրանքները ևս միայն ընտրովի պատասխանով են: Ներկայացված է պահանջը, սկզբնաղբյուրային մեջբերումը, և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Օրինակ՝

Կարդալ մեջբերված հատվածը և պատասխանել հարցին:

«Ամեն ոք իր մասին է մտածում: Իր երկրի սահմաններից այն կողմ եթե նայող կա, նայում է միայն հանուն իր շահերի: Ոչ ոք ոչ մի մարդ չի ուղարկի տաճկական ճակատ՝ տուն գնացող ժուսների փոխարինելու համար... Մենակ ենք և պետք է ապավինենք միայն մեր ուժերին՝ թե՛ ճակատը պաշտպանելու և թե՛ երկրի ներսում կարգ հաստատելու համար»:

Ո՞վ է ներկայացված խոսքերի հեղինակը:

- 1) Սիմոն Վրացյանը
- 2) Արամ Մանուկյանը
- 3) Գարեգին Նժդեհը
- 4) Անդրանիկ Օզանյանը

4. Պատմական տերմինների և հասկացությունների իմացություն

Այս առաջադրանքները ըստ կառուցվածքի երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացվում է չորս տերմին և հասկացություն, կամ տերմինի և հասկացության չորս բացատրություն: Պատասխանի չորս տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Օրինակ՝

Ինչպե՞ս էին անվանում արքունիքի և թագավորական պահակազորի հրամանատարին Արշակունիների օրոք:

- 1) Մարդպետ
- 2) Սպարապետ
- 3) Մաղխազ
- 4) Ոստանիկ

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացվում են տերմինների կամ հասկացությունների բացատրության 5-6 տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխանի երկու տարբերակների համարները:

Օրինակ՝

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները.

- 1) Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքներում առևտրին, արհեստներին, հարկահանությանն ու շուկաներին հետևող հատուկ պաշտոնյան կոչվում էր շահապ:
- 2) Հայդուկ արաբերեն նշանակում է տասնապետ:
- 3) Օսմանյան կայսրությունում ազդեցություն ձեռք բերելու և նրանից զանազան զիջումներ կորզելու նպատակով եվրոպական մեծ տերությունների միջև պայքարի արդյունքում առաջացած միջազգային հարաբերությունների հիմնախնդիրը ստացել է «Արևելյան հարց» անվանումը:
- 4) Կիլիկիայում XIII դարի սկզբներին ստեղծված պաշտպանական ամրությունները կոչվել են տնախներ:
- 5) Հայ ազգաբնակչության շահերը պաշտպանելու և ազգային հիմնախնդիրներին հետամուտ լինելու նպատակով ԱՄՆ-ում Հայ հեղափոխական դաշնակցության կողմից ստեղծված կազմակերպությունը կոչվում է «Հայկական ազգային կոմիտե» կամ Հայ Դատի հանձնախումբ:

Այս տիպի կարճ պատասխանով առաջադրանքներին պատասխանելիս քննություն հանձնողը պատասխան(ներ)ը պետք է գրանցի նախատեսված հորիզոնական վանդակներում՝ ցանկացած հաջորդականությամբ: Հորիզոնական վանդակներից յուրաքանչյուրում պետք է գրել մեկ թվանշան: Օրինակ, եթե 61-րդ առաջադրանքի ճիշտ պատասխանն է 3 և 5, ապա այն պետք է գրանցել այս ձևով՝

39	3	5
40		
41		
42		

Նույն առաջադրանքի պատասխանը կարելի է գրանցել նաև թվանշանների այլ հաջորդականությամբ: Օրինակ՝

39	5	3
40		
41		
42		

Եթե քննություն հանձնողը կարճ պատասխանով որևէ առաջադրանքի պատասխանել է սխալ ու ցանկանում է ուղղել իր սխալ նշումը, ապա պատասխանների ձևաթղթում **«Միայն նշված պատասխանները փոխելու տեղը»** հատվածում պետք է գրանցի առաջադրանքի համարը և կատարի նոր նշում՝ հետևյալ ձևով.

կարճ պատասխան	3	9		4	5					

5. Պատմական իրադարձությունների և երևույթների պատճառների ու հետևանքների իմացություն

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացվում է չորսից մինչև վեց պնդում կամ փաստարկ: Պատասխանի չորս տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Օրինակ՝

Ինչո՞վ էր պայմանավորված Վանի թագավորության և Ասորեստանի հարաբերությունների մերձեցումը Արգիշտի II-ի օրոք:

- 1) Երկու պետություններում էլ արդեն իշխում էին նույն արքայատոհմի ներկայացուցիչներ:
- 2) Նրանք արդեն սահմանակից պետություններ չէին:
- 3) Արգիշտի II-ն ընդունել էր Ասորեստանի գերիշխանությունը:
- 4) Նրանց համար հանդես էին եկել նոր վտանգավոր հակառակորդներ:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատասխանի համարակալված 5-6 տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխան հանդիսացող երկու տարբերակների համարը:

Օրինակ՝

Խորհրդային կառավարությունը 1953թ. մայիսին պաշտոնապես հայտարարեց, որ Թուրքիայից ոչ մի տարածքային պահանջ չունի, որովհետև՝

1) Թուրքիան դարձել էր ԽՍՀՄ-ի դաշնակիցը:

2) Սկսվել էր սառը պատերազմը:

3) Ստալինը խուսափեց Թուրքիայի հետ ռազմական բախումից:

4) Ստեղծվել էր Հյուսիսատլանտյան դաշինքը և Թուրքիան անդամակցել էր դրան:

5) Վարչական դաշինքի երկրները չաջակցեցին խորհրդային պետությանը այդ հարցում:

6. Պատմական իրադարձությունների և երևույթների ժամանակագրական հաջորդականության իմացություն

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո տրվում է 4-6 անունների կամ իրադարձությունների շարք, ինչպես նաև պատասխանի չորս տարբերակ: Պատասխանի չորս տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Օրինակ՝

Բագրատունի արքաներին դասավորել ըստ նրանց գահակալման հաջորդականության:

ա) Աշոտ Ողորմած

բ) Գագիկ I

գ) Աշոտ Երկաթ

դ) Սմբատ II

1) գ, դ, ա, բ

2) գ, ա, դ, բ

3) ա, գ, դ, բ

4) ա, բ, գ, դ

Օրինակ՝

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել վերջինը:

- ա. Հայաստանի Ժողովուրդի նախկին նախագահ Ս. Տեր-Գաբրիելյանի մահը:
- բ. ԽՍՀՄ ներքին գործերի նախարար Լ. Բերիայի ձերբակալությունը
- գ. Ահավոր սովը Խորհրդային Միությունում:
- դ. Խորհրդա-գերմանական չհարձակման մասին պայմանագրի կնքումը:
- ե. Խորհրդային Միության ժողովուրդների Հայրենական մեծ պատերազմի սկիզբը:
- զ. Երկրորդ աշխարհամարտի սկիզբը:

- 1) ե 2) դ 3) գ 4) բ

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացվում են պատասխանի համարակալված 5-6 տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխանի համարը:

Օրինակ՝

Գտնել այն իրադարձությունը, որը խախտում է ստորև տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը.

- 1) Արձնի գյուղի մոտ տեղի ունեցած ճակատամարտը:
- 2) Աշոտ Սաակերի նստավայրի տեղափոխումը Դարույնքից Բագարան:
- 3) Նկան ամրոցի հերոսական դիմադրությունն Աշոտ Արծրունու գլխավորությամբ:
- 4) Հայոց իշխանաց իշխան Բագարատ Բագրատունու կառավարման սկիզբը:
- 5) Հովնան Խութեցու և Աշոտ ու Դավիթ Բագրատունի եղբայրների գլխավորությամբ արաբների ոչնչացումը Տարոնում:

Այս տիպի առաջադրանքներից մեկը պետք է ներկայացվի հետևյալ կերպ. առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո տրվում է 5 անունների կամ իրադարձությունների շարք: Պատասխանի լրացման համար տրվում է համապատասխան քանակությամբ դատարկ վանդակներ: Վանդակներում անհրաժեշտ է

լրացնել տրված անունների կամ իրադարձությունների համարներն այնպես, որ ստացվի ճիշտ ժամանակագրական հաջորդականություն:

Թեստ-գրքույկում այս տիպի առաջադրանքը ներկայացված է այսպես.

Օրինակ՝

Իրադարձությունները դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- 1) Խառանի ճակատամարտը
- 2) Կրասոսի ժամանումը Արևելք
- 3) Ակցիումի ճակատամարտը
- 4) Արտավազդ II -ի գերեվարումը
- 5) Առաջին եռապետության ստեղծումը

5
2
1
4
3

Ձևաթղթում պատասխանը պետք է լրացվի պատասխանի նույն հերթականությամբ՝ յուրաքանչյուր վանդակում մեկ թիվ գրելով:

43	5	2	1	4	3
	Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
44					

Եթե քննություն հանձնողը կարճ պատասխանով որևէ առաջադրանքի պատասխանել է սխալ ու ցանկանում է ուղղել իր սխալ նշումը, ապա պատասխանների ձևաթղթում **«Միայն նշված պատասխանները փոխելու տեղը»** հատվածում պետք է գրանցի առաջադրանքի համարը և կատարի նոր նշում հետևյալ ձևով.

4	3	3	5	1	2	4	

7. Պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային հաստատությունների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների համապատասխանեցում

Այս տիպի առաջադրանքները ընտրովի և կարճ պատասխանով են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքում պահանջից հետո ներկայացված են պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային օջախների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների երկու շարքեր (առաջին շարքում ընդգրկվում են չորսից հինգ, իսկ երկրորդում՝ մեկով ավելի բաղադրիչներ), և տրվում է դրանց համապատասխանեցումով կազմված պատասխանի չորս տարբերակ: Պետք է ընտրել պատասխանի չորս տարբերակներից միայն մեկը:

Օրինակ՝

Կրթական հաստատությունները համապատասխանեցնել դրանց հիմնադրման վայրերի հետ:

1) Աղաբաբյան դպրոց	ա) Մոսկվա
2) Մեսրոպյան դպրոց	բ) Աստրախան
3) Մարդասիրաց ճեմարան	գ) Ջնյուռնիս
4) Սկյուտարի դպրոց	դ) Կ.Պոլիս
	ե) Կալկաթա

1) 1-բ, 2-ե, 3-ա, 4-դ

3) 1-բ, 2-գ, 3-ե, 4-դ

2) 1-ա, 2-դ, 3-գ, 4-ե

4) 1-ա, 2-գ, 3-ե, 4-բ

Այս տիպի առաջադրանքներից մեկը կարող է ներկայացվել աղյուսակի ձևով: Այդ դեպքում ներկայացված են պահանջը և երեք սյունակից բաղկացած աղյուսակ, տրվում է դրանց համապատասխանեցմամբ կազմված պատասխանի չորս տարբերակ: Ըստ աղյուսակի առաջին սյունակի հերթականության՝ պետք է կատարել համապատասխանեցում և ընտրել ճիշտ պատասխանը (տարբերակը):

Օրինակ՝

Կատարել համապատասխանեցում.

N	Իրադարձությունը	N	Տարեթիվը	N	Գործիչը
---	-----------------	---	----------	---	---------

1	Վանի ինքնապաշտպանության սկիզբը	1	1895 թ. հոկտեմբեր	1	Նիկոլ Դուման
2	Խանասորի արշավանքը	2	1894 թ. օգոստոսի վերջ	2	Մկրտիչ Ավետիսյան
3	Զեյթունի ապստամբության սկիզբը	3	1896 թ. հունիսի 3	3	Մեծն Մուրադ
4	Սասունի հերոսամարտի ավարտը	4	1897 թ. հուլիսի 25	4	Աղասի
		5	1890 թ. հուլիս	5	Անդրանիկ

1)

1	3	2
2	4	1
3	1	4
4	2	3

2)

1	3	2
2	5	5
3	1	4
4	4	3

3)

1	3	1
2	1	2
3	4	3
4	2	4

4)

1	2	2
2	4	1
3	3	4
4	1	5

Կարճ պատասխանով առաջադրանքը պետք է ներկայացվի հետևյալ կերպ. ձևակերպումից հետո տրված են պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային օջախների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների երկու շարք (առաջին շարքում ընդգրկվում են հինգ (համարակալված է տառերով), իսկ երկրորդում վեց (համարակալված է թվերով)՝ բաղադրիչ, և տրված են տառերով համարակալված և զուգահեռաբար դատարկ վանդակներ: Դատարկ վանդակներում պետք է լրացնել տվյալ տառի բաղադրիչին համապատասխանող բաղադրիչի թիվը:

Թեստային գրքույկում այս տիպի առաջադրանքը ներկայացված է այսպես.

Օրինակ՝

Հայ հոգևոր գործիչների անունները համապատասխանեցնել նրանց հետ կապված իրադարձությունների հետ.

ա) Հովհաննես Բ Գաբրելենացի

ա	
բ	
գ	

- բ) Ներսես Գ Տայեցի
- գ) Հովսեփ Ա Վայոցձորցի
- դ) Ներսես Ա Պարթև
- ե) Հովհաննես Ա Մանդակունի

դ	
ե	

- 1) 571–572 թթ. ապստամբությունը
- 2) Վարդանանց պատերազմը
- 3) Աշտիշատի ժողովը
- 4) Վահանանց պատերազմը
- 5) Դ-վինի 506 թ. եկեղեցական ժողովի գումարումը
- 6) Զվարթնոցի տաճարի կառուցումը

ա	1
բ	6
գ	2
դ	3
ե	4

Ձևաթղթում պետք է լրացվեն միայն աջ կողմի սյունակի թվերը նույն հերթականությամբ՝ յուրաքանչյուր վանդակում մեկ թիվ գրելով:

43	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
	Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
44	1	6	2	3	4

Եթե քննություն հանձնողը կարճ պատասխանով որևէ առաջադրանքի պատասխանել է սխալ և ցանկանում է ուղղել իր սխալ նշումը, ապա պատասխանների ձևաթղթում **«Միսալ նշված պատասխանները փոխելու տեղը»** հատվածում պետք է գրանցի առաջադրանքի համարը և կատարի նոր նշում հետևյալ ձևով.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	4	1	6	2	3
				5	<input type="text"/>

8. Պատմական փաստարկների, պնդումների համադրում և խմբավորում

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջից հետո ներկայացված են 4 – 6 պատմական փաստարկներ կամ պնդումներ: Պատասխանի 4 տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտը:

Օրինակ՝

Գտնել երկու ճիշտ պնդումները.

ա. Վռամշապուհ արքան առանց Սասանյանների հետ համաձայնեցնելու հայոց կաթողիկոս է նշանակում Սահակ Պարթևին՝ փորձելով միավորել Մեծ Հայքի երկու մասերը:

բ. Վռամշապուհ արքայի և Սահակ Պարթև կաթողիկոսի հովանավորությամբ Մեսրոպ Մաշտոցն իրագործում է մշակութային դարակազմիկ իրադարձություն՝ ստեղծում է Հայոց այբուբենը:

գ. Վռամշապուհ արքայի հետ խորհրդակցելով՝ Սահակ Պարթևը մեկնում է պարսից արքունիք ու ստանում Վռամ IV–ի համաձայնությունը իր փեսա Համազասպ Մամիկոնյանին Հայոց սպարապետ նշանակելու մասին:

դ. Հայ նախարարների խնդրանքով պարսից թագավոր Հակեբերտ I–ը Վռամշապուհի մահից հետո Հայոց թագավոր է հաստատում Վռամշապուհի որդի Շապուհին:

ե. Վռամշապուհ արքային չի հաջողվում օգտվել ստեղծված բարենպաստ իրավիճակից և միավորել Մեծ Հայքի երկու մասերը:

1) ա, բ

2) բ, գ

3) գ, դ

4) դ, ե

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատասխանի համարակալված 5-6 տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխան հանդիսացող երկու տարբերակների համարները:

Օրինակ՝

Ընտրել երկու ճիշտ պնդումները:

1) Սան Ստեֆանոյի հաշտությամբ Ռուսաստանին էին անցնում Կարսի, Կարինի, Վանի, Արդահանի, Ալաշկերտի և Բայազետի գավառները, Սև ծովի առափնյա շրջանները՝ Բաթում նավահանգստով:

- 2) Վան քաղաքի մտավորականության գաղափարական ներշնչողներն են եղել Սկրտիչ Խրիմյանը, Սկրտիչ Փորթուգայանը և Սկրտիչ Ավետիսյանը:
- 3) «Հայասեր-ազգասեր» խմբակը գաղտնի կերպով տպագրել է «Ազատության ավետաբեր» թերթը:
- 4) Բեռլինի պայմանագրով Բաթումն ու Բայազետի գավառը վերադարձվեցին Օսմանյան կայսրությանը:
- 5) Հնչակյանների ազգային թևը Ա. Նազարբեկյանի գլխավորությամբ հեռացել է կուսակցությունից և հանդես է եկել Վերակազմյալ հնչակյաններ անունով:
- 6) Սայբու-Պիկոյի համաձայնագրով Օսմանյան կայսրության տարածքները բաժանվելու էին Մեծ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի միջև:

Պնդումների փունջը ներկայացվում է հետևյալ կերպ. տրված են 6 պնդումներ, որոնցից յուրաքանչյուրին պետք է տալ առաջարկվող երեք տեսակի պատասխաններից՝ «Ճիշտ է», «Միսալ է» կամ «Չգիտեմ», մեկը: Այս առաջադրանքից հնարավոր է վաստակել առավելագույնը 6 միավոր:

Գնահատումը կատարվում է հետևյալ կերպ. յուրաքանչյուր պնդման դիմաց ճիշտ նշված ճիշտ է կամ Միսալ է պատասխանի համար քննություն հանձնողը վաստակում է մեկական միավոր: «Չգիտեմ» պատասխանի համար միավոր չի տրվում: Յուրաքանչյուր սխալ նշված «Ճիշտ է» կամ «Միսալ է» պատասխանի համար քննություն հանձնողը կորցնում է (առաջադրանքին տրվելիք միավորներից հանվում է) մեկական միավոր: Եթե վաստակած և կորցրած միավորների քանակը հավասար է, կամ կորցրած միավորների թիվը գերազանցում է վաստակած միավորների թիվը, ապա առաջադրանքի պատասխանը գնահատվում է 0: Այլ առաջադրանքներից վաստակած միավորներից որևէ միավոր չի հանվում:

Չևաթողում լրացման կարգը. տվյալ պնդման դիմացի երեք վանդակներից որևէ մեկում պետք է դնել <<X>> նշանը:

45	1	2	3	4	5	6
ճիշտ է	☐	☐	☒	☐	☐	☐
Սխալ է	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Հգիտեմ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Եթե քննություն հանձնողը պնդումների փնջում պատասխանել է սխալ ու ցանկանում է ուղղել իր սխալ նշումը, ապա պատասխանների ձևաթղթում **«Սխալ նշված պատասխանները փոխելու տեղը»** հատվածում պետք է գրանցի առաջադրանքի համարը և կատարի նոր նշում՝ հետևյալ ձևով.

	7	0	1
ճիշտ է	☐	☐	☐
Սխալ է	☒	☐	☐
Հգիտեմ	☐	☐	☐

Նմուշ: 45. Բերված փաստարկներից որո՞նք են սխալ.

45-1. 1829 թ. հունիսի 24–ին Ի. Պասկևիչի գլխավորած ռուսական հիմնական ուժերը զրավում են Վերին Բասենի վարչական կենտրոն Հասան Կալան:

- ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

45-2. «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպությունը ստեղծվել է 1882 թ. Խաչատուր Կերեքյանի ջանքերով:

- ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

45-3. Ժողովրդավարական հեղափոխությունը Ռուսաստանում սկսվեց 1905 թ. հունվարի 9-ին Պետերբուրգում բանվորների խաղաղ ցույցի գնդակոծությամբ:

ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

45-4. 1917 թ. դեկտեմբերի 5-ին ընդունվեց, «Թուրքահայաստանի մասին» հրովարտակը:

ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

45-5. 1917 թ. Վանի մարզի տեղական զինված խմբերը ղեկավարում էին Լևոն Շաղոյանը և Բուլղարացի Գրիգորը

ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

45-6. Հրայրը ծնվել է 1864 թ. Սասունի Ահարոնք գյուղում, սովորել Մշո Ս. Կարապետ վանքի դպրոցում:

ա) ճիշտ է բ) սխալ է գ) չգիտեմ

«Ամբողջ ձևաթղթում փոխված պատասխանների քանակը» բաժնի վանդակում անհրաժեշտ է գրել փոխված պատասխանների քանակը՝ 1, 2, 3, 4 կամ 5, իսկ եթե ոչինչ չի փոխվել՝ 0:

Բ մակարդակ

4. Պատմական տերմինների և հասկացությունների իմացություն

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքները կարող են ներկայացվել երկու ձևով:

Առաջին՝ պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացված են 5-9 համարակալումով տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններ: Պատասխանի չորս տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Այս տիպի առաջադրանքների մյուս խումբը կարող է ներկայացվել նաև համապատասխանության ձևով: Տրված են 4-9 տերմիններ կամ հասկացություններ և դրանց բացատրության վերաբերյալ մեկով ավելի տարբերակներ: Պատասխանի տրված չորս տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատասխանի համարակալված 7-9 տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտ պատասխան հանդիսացող երեք տարբերակների համարները:

5. Պատմական իրադարձությունների և երևույթների պատճառների ու հետևանքների իմացություն

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացված է 7-10 պնդում կամ փաստարկ: Տրվում են պատասխանի 4 տարբերակներ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատասխանի համարակալված 7-9 տարբերակներ: Պետք է ընտրել երեք ճիշտ պատասխանի համարները:

6. Պատմական իրադարձությունների և երևույթների ժամանակագրական հաջորդականության իմացություն

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացված է 7-10 անունների կամ իրադարձությունների շարք, և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից պետք է ընտրել ճիշտը:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո տրված է անունների կամ իրադարձությունների 7-9 շարք: Պետք է ընտրել բոլոր այն տարբերակների համարները, որոնք խախտում են շարքի հաջորդական ճիշտ դասավորությունը:

Այս տիպի առաջադրանքներից երկուսը թեստում պետք է ներկայացվեն հետևյալ կերպ. առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո տրվում է 6 անունների կամ իրադարձությունների շարք, այնուհետև տրվում է համապատասխան քանակությամբ դատարկ վանդակներ: Վանդակներում անհրաժեշտ է լրացնել տրված անունների կամ իրադարձությունների համարներն այնպես, որ ստացվի ճիշտ ժամանակագրական հաջորդականություն:

Ձևաթղթում պատասխանը պետք է լրացվի պատասխանի նույն հերթականությամբ՝ յուրաքանչյուր վանդակում մեկ թիվ գրելով:

7. Պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային հաստատությունների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների համապատասխանեցում

Այս տիպի ընտրովի պատասխանով առաջադրանքների ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատմական իրադարձությունների, երևույթների, տարեթվերի, կրթամշակութային հաստատությունների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների 2 շարքեր (առաջին շարքում կարող են ընդգրկվել վեցից մինչև տասը, իսկ երկրորդում՝ մեկով ավելի բաղադրիչներ), և տրվում է դրանց համապատասխանեցումով կազմված պատասխանի 4 տարբերակ: Պատասխանի 4 տարբերակներից միայն մեկն է ճիշտ:

Այս տիպի առաջադրանքներից մեկը կարող է ներկայացվել աղյուսակի ձևով: Այդ դեպքում ներկայացվում են պահանջը և 4 սյունակից բաղկացած աղյուսակ, և տրվում է դրանց համապատասխանեցումով կազմված պատասխանի 4 տարբերակ: Ըստ աղյուսակի առաջին սյունակի հերթականության՝ պետք է

կատարել համապատասխանեցում և ընտրել ճիշտ պատասխանը (տարբերակը):

Կարճ պատասխանով առաջադրանքները պետք է ներկայացվեն հետևյալ կերպ. ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատմական իրադարձությունների, երևույթների, փաստերի, տարեթվերի, կրթամշակութային օջախների, վայրերի, ստեղծագործությունների, տեղանունների կամ անձնանունների 2 շարքեր. (առաջին շարքում ընդգրկվում են 6 (համարակալված է տառերով), իսկ երկրորդում՝ մեկով ավելի (համարակալված է թվերով) բաղադրիչներ, և տրված է տառերով համարակալված և գուգահեռաբար դատարկ վանդակներ: Դատարկ վանդակներում պետք է լրացնել տվյալ տառի բաղադրիչին համապատասխանող բաղադրիչի թիվը:

Ձևաթղթում պետք է լրացվեն միայն աջ կողմի սյունակի թվերը նույն հերթականությամբ՝ յուրաքանչյուր վանդակում մեկ թիվ գրելով:

8. Պատմական փաստարկների, պնդումների համադրում և խմբավորում

Ըստ կառուցվածքի այս առաջադրանքները երկու տիպի են:

Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում պահանջի ձևակերպումից հետո ներկայացված է 7-10 պատմական փաստարկների կամ պնդումների շարք, և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Կարճ պատասխանով առաջադրանքներում ձևակերպումից հետո ներկայացված են պատասխանի 7-9 համարակալված տարբերակներ, որոնցից պետք է ընտրել երեք ճիշտ պատասխանի համարները:

Պնդումների փունջը ներկայացվում է հետևյալ կերպ. տրված են 6 պնդումներ, որոնցից յուրաքանչյուրին պետք է տալ առաջարկվող երեք տեսակի պատասխաններից՝ «Ճիշտ է», «Միսալ է» կամ «Չգիտեմ», մեկը: Այս առաջադրանքից հնարավոր է վաստակել առավելագույնը 6 միավոր:

Գնահատումը կատարվում է հետևյալ կերպ. յուրաքանչյուր պնդման դիմաց ճիշտ նշված ճիշտ է կամ Միսալ է պատասխանի համար քննություն հանձնողը վաստակում է մեկական միավոր: «Չգիտեմ» պատասխանի համար միավոր չի տրվում: Յուրաքանչյուր սխալ նշված «Ճիշտ է» կամ «Միսալ է» պատասխանի համար քննություն հանձնողը կորցնում է (առաջադրանքին տրվելիք միավորներից հանվում է) մեկական միավոր: Եթե վաստակած և կորցրած միավորների քանակը հավասար է, կամ կորցրած

միավորների թիվը գերազանցում է վաստակած միավորների թիվը, ապա առաջադրանքի պատասխանը գնահատվում է 0: Այլ առաջադրանքներից վաստակած միավորներից որևէ միավոր չի հանվում:

Ձևաթղթում լրացման կարգը, տվյալ պնդման դիմացի երեք վանդակներից որևէ մեկում պետք է դնել <<X>> նշանը:

ԹԵՏՏԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎՈՂ ՆՅՈՒԹԸ(բովանդակային դասիչ)

Թեստում ընդգրկված առաջադրանքները ներառելու են «Հայոց պատմություն» առարկայի 2008 թ. ծրագրի հիման վրա ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամներ Ա. Մելքոնյանի և Ա. Սիմոնյանի խմբագրությամբ լույս տեսած ավագ դպրոցի ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի 10-12-րդ դասարանների դասագրքերում ամփոփված նյութը:

Դասագրքերում առանձին դեպքերում առկա են որոշ տարբերություններ բուն տեքստերում օգտագործված տարբերակների և գրքի վերջում գետեղված «Ժամանակագրություն» խորագրով ցանկերի միջև: Տարընկալումների տեղիք չտալու համար ժամանակագրական բնույթի թեստային առաջադրանքներին պատասխանելիս պետք է հիմք ընդունել բացառապես դասագրքերի բուն տեքստերում տեղ գտած տարբերակը, եթե դրանք վրիպակներ չեն (տես՝ «Դասագրքերում առկա վրիպակներ» բաժինը):

**ՄԱՍ Ա. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄՆ
ՈՒ ՉԱՐԳԱՅՈՒՄԸ**

Ներածություն

Հայկական քաղաքակրթության ձևավորման պատմաաշխարհագրական պայմանները

Հայկական լեռնաշխարհի դիրքը: Խոշոր գետերը: Վարչական բաժանումը:

**ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ՄԿՁԲՆԱՎՈՐՈՒՄԸ**

Հայոց ծագումնաբանությունը

Հայոց ծագումնաբանության հարցը: Հնդեվրոպական նախահայրենիքը: Հայոց ծագումնաբանության վերաբերյալ ավանդազրույցները: Հայերի ծագման հարցը արդի պատմագիտության մեջ:

Վաղ պետական կազմավորումները (Ք. ա. III հազարամյակ - Ք. ա. I հազարամյակի սկիզբ)

Հայկազունների Այրարատյան թագավորությունը:

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Վանի համահայկական թագավորությունը

Վանի թագավորության կազմավորումն ու հզորացումը: Արգիշտի I: Տուշպա (Տոսպ, Վան) մայրաքաղաքի հիմնումը: Իշպուհնիի գահակալությունը: Թագավորության հզորացումը Մենուայի գահակալության շրջանում: Արգիշտի I:

Վանի տերությունը Սարգուրի II-ի և նրա հաջորդների օրոք: Թագավորության անկումը: Սարգուրի II. Չորս ծովերի տերությունը: Ասորեստանի դիրքերի ամրապնդումը: Վանի թագավորությունը Ք.ա. VIII դարի վերջին և Ք.ա. VII դարի առաջին կեսին: Թագավորության անկումը:

Վանի թագավորության պետական կարգը և բանակը: Պետական կարգը: Հայկական պետականության զարգացումը: Բանակը:

Հայկազուն-Երվանդականների թագավորությունը

Հայաստանը Ք. ա. VII դարավերջից մինչև Ք. ա. 330-ական թվականները: Սկայորդի և Պարույր Հայկազուններ: Հայկազուն-Երվանդականների թագավորությունը Ք. ա. VI դարում: Բեհիսբունյան

արձանագրությունը Հայաստանի և հայերի մասին: Հայաստանը Աքեմենյան տերության կազմում:

Հայոց թագավորությունները Ք. ա. 331-201 թվականներին: Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքները և Հայաստանի անկախության վերականգնումը: Հայկական թագավորությունները և Սելևկյան տերությունը:

Հայկազուն-Երվանդականների թագավորության պետական կարգը: Պետական կարգը: Թագավորության տարածքը, վարչական բաժանումը և բանակը:

Մեծ Հայքի Արտաշեսյանների թագավորությունը

Նոր հարստության հիմնումը: Արտաշես I: Արտաշես I-ի գահակալումը: Հայկական հողերի վերամիավորումը: Մեծ Հայքի միջազգային հեղինակության աճը: Արտաշատ մայրաքաղաքի հիմնադրումը: Հողային բարեփոխումը: Ռազմավարչական և այլ բարեփոխումներ:

Հայաստանը աշխարհակալ տերություն: Տիգրան II Մեծ: Տիգրան II-ի գահակալությունը: Հայ-պոնտական դաշինքը և Կապադովկիայի նվաճումը: Հայ-պարթևական պատերազմը: Ասորիքի գրավումը: Տերության տարածքը, բնույթը, բնակչությունը: Տիգրանակերտի կառուցումը:

Ռազմաքաղաքական նոր իրադրությունը Առաջավոր Ասիայում: Հռոմեա-պոնտական հակամարտությունը: Հայ-հռոմեական պատերազմի առաջին փուլը: Արածանիի ճակատամարտը: Հայ-հռոմեական պատերազմի երկրորդ փուլը: Արտաշատի պայմանագիրը: Տիգրան Մեծը՝ սերունդների հիշողության մեջ:

Հայաստանի պայքարն ընդդեմ Հռոմի ծավալապաշտական քաղաքականության: Արտավազդ II: Արտավազդ II-ի գահակալությունը: Հռոմեա-պարթևական պատերազմը և Հայաստանը: Անտոնիոսի արշավանքները:

Արտաշեսյան թագավորության անկումը: Արտաշես II: Վերջին Արտաշեսյանները:

Մեծ Հայքի Արշակունյաց թագավորությունը I-III դարերում

Հայաստանը և Հռոմի ու Պարթևստանի մրցակցությունը: Մեծ Հայքի թագավորությունը դրածո թագավորների օրոք: Հայաստանը և հռոմեա-պարթևական հակամարտությունը: Տասնամյա պատերազմը, Հռանդեայի պայմանագիրը:

Մեծ Հայքի թագավորությունում Արշակունիների գահակալումը: Տրդատ I Արշակունին՝ Մեծ Հայքի թագավոր: Սանատրուկ II:

Ավատատիրական հողատիրության ձևերը: Ավատատիրական աստիճանակարգը: Պետական կառավարման համակարգը: Բանակը: Բնակչությունը:

Արշակունյաց թագավորությունը IV դարում և V դարի սկզբին

Պայքար կենտրոնական իշխանության ուժեղացման համար: Մեծ Հայքի թագավորության վերելքը Տրդատ III Մեծի օրոք: Խոսրով III Կոտակի քաղաքականությունը: Տիրանի գահակալությունը:

Արշակ II և Պապ թագավորների քաղաքականությունը: Ներքաղաքական իրավիճակը: Արշակ II-ի քաղաքականությունը և պարսկա-հռոմեական պատերազմը: Հայ-պարսկական պատերազմը: Արշակ II-ի և Վասակի դավադրական սպանությունը: Պապ թագավորի գահակալությունը: Պապի բարեփոխումները:

Հայոց Արշակունյաց թագավորության մայրամուտը: Վարազդատի գահակալությունը և Մուշեղ սպարապետի ծրագիրը: Արշակ III-ի գահակալությունը և Մանվել սպարապետը: Հայաստանի պարսկա-հռոմեական բաժանումը և Խոսրով IV-ի միավորիչ ջանքերը: Վռամշապուհի համապետական գործունեությունը: Հայ Արշակունիների հարստության անկումը և դրա հետևանքները:

Հայկական պետականության նախարարական շրջանը

Արևելյան Հայաստանի մարզպանական կարգավիճակը: Վարդանանց պատերազմը: Նախարարական համակարգը: Հայ ժողովրդի վիճակի ծանրացումը: Ապստամբության սկիզբը և ծավալումը: Խաղիսաղի ճակատամարտը: Ավարայրի ճակատամարտը: Վարդանանց պատերազմի արդյունքները:

Վահան Մամիկոնյանի գլխավորած ապստամբությունը 481-484 թթ.: Մարզպանական Հայաստանի քաղաքական իրավիճակը: Ապստամբական պայքարը: Նվարսակի պայմանագիրը:

Հայաստանը VI դարում: Վաչագան Բարեպաշտի թագավորությունը Հայոց Արևելից կողմերում: Քաղաքական իրավիճակը և Դ-վինի 506 թ. ժողովը: Արևմտյան Հայաստանը VI դ. առաջին կեսին: 571 թ. ապստամբությունը և պարսկա-բյուզանդական 20-ամյա պատերազմը: Հայաստանի 591 թ. պարսկա-բյուզանդական բաժանումը:

Հայաստանը VII դարում: Պարսկա-բյուզանդական պատերազմի վերսկսումը: Հայաստանի քաղաքական վիճակը VII դարի 20-30-ական թթ.: Հայաստանը և արաբների զավթողական պատերազմները: Հայ-արաբական պայմանագիրը: Հայաստանի անկախության վերականգնումը:

Հայ նախարարական համակարգը արաբական խալիֆայության գերիշխանության շրջանում: «Արմինիա» փոխարքայության կազմավորումը: Հակաարաբական ապստամբությունները VIII դարի առաջին կեսին: 774-775 թթ. ապստամբությունը: Հայկական իշխանական տների հզորացումը: 850-855 թթ. ապստամբությունը:

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԶԱՐԳԱՑԱԾ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ

Հայաստանի Բագրատունյաց թագավորությունը

Հայաստանի անկախության վերականգնումը և ամրապնդումը: Հայկական պետականության վերականգնման նախադրյալները: Հայկական թագավորության վերականգնումը. Աշոտ I Բագրատունի: Երկրի անկախության ամրապնդումը. Սմբատ I, Աշոտ II Երկաթ:

Բագրատունյաց Հայաստանի վերելքը: Պետության բարգավաճումը. Աբաս Բագրատունի, Աշոտ III Ողորմած, Սմբատ II: Անին՝ մայրաքաղաք: Բագրատունյաց թագավորության հզորացումը X դ. վերջին և XI դ. սկզբին. Գագիկ I:

Պետական կառավարման համակարգը: Տնտեսության վերելքը: Պետական կարգը: Տնտեսական կյանքի զարգացումը: Քաղաքները:

Բազրատունյաց թագավորության մասնատումն ու անկումը: Կենտրոնացված պետություն ստեղծելու ջանքերը: Ենթակա թագավորությունների առաջացումը: Բյուզանդիայի նվաճողական քաղաքականությունը: Պայքար պետականության պահպանման համար. Գագիկ II:

Հայոց պետականությունը XI - XIV դարերում

Հայաստանը XI դարի երկրորդ կեսին: Հայաստանում կենտրոնական թագավորության անկման հետևանքները: Հայկական թագավորությունները և իշխանությունները: Հայաստանը սելջուկ-թուրքերի արշավանքների շրջանում:

Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը օտար նվաճողների դեմ (XII-XIV դարեր): Պայքար սելջուկ թուրքերի և մահմեդական ամիրայությունների դեմ: Զաքարյանների իշխանապետությունը Հայաստանում: Իշխանական նոր տները: Մոնղոլական ասպատակությունները: Պայքար թաթար-մոնղոլական տիրապետության դեմ:

Կիլիկյան Հայաստանը

Հայկական պետականության առաջացումը Կիլիկիայում: Հայկական պետականության առաջացման նախադրյալները: Հայկական իշխանությունների առաջացումը: Հայկական պետության առաջացումը Կիլիկիայում. Ռուբեն I:

Կիլիկյան Հայաստանի ամրապնդումը: Հայոց թագավորության վերականգնումը: Պայքար Գաշտային Կիլիկիայի համար: Ռուբինյան իշխանության ընդլայնումը և ամրապնդումը: Քաղաքական իրավիճակը Մերձավոր Արևելքում XII դ. վերջին: Թագավորության հռչակումը. Լևոն I Մեծագործ:

Կիլիկիայի հայկական թագավորությունը XIII-XIV դարերում: Հեթումյան արքայատոհմի հաստատումը: Հայ-մոնղոլական դաշինքը: Կիլիկյան Հայաստանը մոնղոլների և մամլուքների միջև: Կիլիկիայի հայկական թագավորության թուլացումը և անկումը:

Կիլիկյան Հայաստանի պետական կարգը: Արքունիքը և բանակը:

ԲԱԺԻՆ 3. ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՒՇ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ

Կորուստների և վերականգնումի ժամանակաշրջան (XV դար - XVII դարի առաջին կես)

Հայաստանը XV դարում: Ամենայն հայոց կաթողիկոսության վերահաստատումը Ս. Էջմիածնում: Հայոց եկեղեցու նվիրապետական աթոռները:

Հայաստանը XVI դարում և XVII դարի առաջին կեսին: Քաղաքական դրությունը Մերձավոր Արևելքում XVI դարի սկզբին: Հայաստանը և թուրք-պարսկական պատերազմները: Հայ բնակչության բռնագաղթը:

Հայաստանի ազատագրության համար պայքարի աշխուժացումը: Հայոց թագավորության վերականգնման փորձը Աղթամարում: Հայաստանի ազատագրության պայքարի նոր փուլի սկզբնավորումը: Արցախի, Սյունիքի մեկիքությունները, Չեթունի իշխանությունը:

ԲԱԺԻՆ 4. ՄԻՋՆԱԴԱՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ

Ազգային-քրիստոնեական մշակույթի զարգացումը

Հայ գրերի գյուտը: Մեսրոպ Մաշտոցի պատմական առաքելությունը: Հայ գրերի գյուտը և նշանակությունը: Դպրոցը:

Հայ մշակույթի Ոսկեդարը: Պատմագրություն: Փիլիսոփայություն: *Մշակութային ձեռքբերումները VI-VIII դարերում:* Պատմագրություն: Աշխարհագրություն: Տոմար: Արվեստ:

Հայկական մշակույթը X-XIV դարերում

Մշակույթի վերելքը: Կրթությունը: Դպրոցները և համալսարանները:

Պատմագրությունը: Իրավունքը: Բնափիլիսոփայությունը:

Արվեստը: Ճարտարապետությունը և քանդակագործությունը: Նկարչությունը:

Մշակույթը դժվարին ժամանակներում (XV դար - XVII դարի առաջին կես)

Հայկական տպագրությունը: Կրթությունը: Տպագրության սկզբնավորումը և զարգացումը: Դպրոցը:

Գիտությունը և արվեստը: Պատմագրությունը: Արվեստը:

ՄԱՍ Գ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

ԲԱԺԻՆ 1. ՊԱՅՔԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍԱՐ (XVII դարի երկրորդ կես-XIX դարի առաջին կես)

Ազատագրական շարժումները XVII դ. երկրորդ կեսին և XVIII դարում

Ազատագրական պայքարի նոր փուլը: Շարժման արևմտաեվրոպական կողմնորոշումը: Հսկոբ Ջուղայեցի կաթողիկոսի պատվիրակության գործունեությունը: Հայաստանի ազատագրության Իսրայել Օրու ծրագրերը: Օրին Ռ-ուսաստանում: Օրու գործունեության նշանակությունը:

Ազատագրական զինված պայքարն Արցախում: Ռ-ազմաքաղաքական իրադրությունը Հայաստանում և Այսրկովկասում XVIII դարի սկզբին: Ռ-ազմական ամրությունների (սղնախներ) կազմավորումը Արցախում: Ռ-ուսական զորքերի 1722 թ. Կասպիական արշավանքը: Թուրքական զորքերի ներխուժումը: Երևանի հերոսական պաշտպանությունը: Շարժման ծավալումն Արցախում:

Սյունիքի հայկական իշխանությունը: Ազատագրական պայքարի սկիզբը Սյունիքում: Գավիթ Բեկ: Սյունիքի հայկական իշխանության կազմավորումը: Մխիթար սպարապետ: Ապստամբության ավարտը:

Զինված պայքարի արդյունքները և Պարսկաստանի նոր քաղաքականությունը: Զինված պայքարի արդյունքները: Հայկական ինքնավարությունը Արցախում (Խամսայի մեխիքություններ):

Ազատագրական պայքարը XVIII դարի կեսերին: Պայքարի գաղութահայ կենտրոնները: Հովսեփ Էմին. գործունեության նշանակությունը: Մովսես Սարաֆյանի ազատագրական ծրագիրը: Հայաստանի ազատագրության Հյուսիսային ծրագիրը:

Հնդկահայ ազատագրական կենտրոնը: Մադրասի հայրենասիրական խմբակը: «Նոր տետրակ, որ կոչի յորդորակ» և «Ռոքոայթ փառաց» աշխատությունները: Հայաստանի ազատագրության Հարավային (Շահամիր Շահամիրյանի) ծրագիրը:

Հայոց պետականության վերականգնման խնդիրը XIX դարի առաջին կեսին

Արևելյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին: Վարչաքաղաքական իրավիճակը: Արևելյան Հայաստանի՝ Ռ-ուսաստանին միացման սկիզբը: Հայերը 1804-1813 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմում: Գյուլիստանի հաշտությունը:

Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու նոր փուլը: Արևելյան Հայաստանը և ռուս-պարսկական նոր պատերազմի սկիզբը: Հայերի մասնակցությունը պատերազմին և նրանց սպասելիքները: Օշականի ճակատամարտը: Երևանի գրավումը: Թուրքմենչայի պայմանագիրը և արևելահայությունը:

Արևմտահայությունը XIX դարի առաջին երեսնամյակում: 1806-1812 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը: 1828-1829 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմի սկիզբը: Հայերը ռազմական գործողությունների ընթացքում: Էրզրումի գրավումը և Ադրիանապոլսի հաշտությունը:

Հայաստանը XIX դարի 30-40-ական թվականներին: Հայաստանի ազատագրության նոր ծրագիրը: Հայկական մարզը: Յարիզմի գաղութային քաղաքականությունը: Արևմտահայությունը 1830-1840-ական թթ.:

ԲԱԺԻՆ 2. ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՎԵՐԵԼՔԸ XIX ԴԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՄԻՆ և XX ԴԱՐԻ ՄԿԶԲԻՆ: ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱՑՈՒՄԸ

Հայկական հարցի միջազգայնացումը

Արևելյան հարցի սրումը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը: Արևելյան հարցը և Գրիմի պատերազմը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմի պատճառները և սկիզբը: Պատերազմը Կովկասյան ճակատում: Հայերի մասնակցությունը և ակնկալիքները:

Հայկական հարցի միջազգայնացումը: Սան Ստեֆանոյի հաշտության պայմանագիրը և Հայկական հարցը: Հայկական հարցը Բեռլինի վեհաժողովում:

Հայ քաղաքական կյանքի վերելքը

Ազգային-հասարակական շարժումները: Արևմտահայերի ազգային ասիմանադրությունը: Չեյթունի 1862 թ. ապստամբությունը:

Ազատագրական պայքարի նոր գաղափարախոսությունը: Ազատագրական խմբակները: Չինված պայքարի գաղափարախոսության ձևավորումը: Չինված պայքարի նոր դրսևորումները: Ազատագրական խմբակների ձևավորումը: Ազատագրական կազմակերպությունները 1880-ական թթ.:

Հայ ազգային կուսակցությունները: Արմենական կուսակցություն: Հնչակյան կուսակցություն: Հայ հեղափոխական դաշնակցություն:

Ազատագրական պայքարի զինված փուլը

Ազատագրական պայքարի վերելքը: Հայդուկային շարժումը: Հայդուկային շարժման առաջացման պատճառները: Հայդուկային պայքարի առաջին քայլերը: Շարժման վերելքը. նշանավոր հայդուկները: Հայդուկային շարժումը և կուսակցությունները:

Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի իրագործման սկիզբը: Արևմտահայերի ցեղասպանության արդուլիամիդյան ծրագիրը: 1894-1896 թթ. զանգվածային կոտորածները:

Հայ ազատագրական պայքարը 1894-1896 թվականներին: Հայկական հարցը և տերությունները: Սասունի 1894 թ. հերոսամարտը: Չեյթունի 1895-1896 թթ. ապստամբությունը: Վանի 1896 թ. հերոսական ինքնապաշտպանությունը: Մայիսյան բարենորոգումների ծրագիրը:

Հայ ազատագրական շարժումները XX դարի սկզբին

Պայքար ցարիզմի հակահայ քաղաքականության դեմ: Յարիզմի գաղութային քաղաքականությունը և հայ ժողովրդի պայքարը: Հայ-թաթարական (ադրբեջանական) ընդհարումները:

Ազատագրական պայքարը Արևմտյան Հայաստանում: Ս. Առաքելոց վանքի կռիվը: Սասունի 1904 թ. ապստամբությունը:

Երիտթուրքերի հեղաշրջումը և արևմտահայությունը: Երիտթուրքերի հեղաշրջումը: Հայերի ոչնչացման ծրագրի շարունակումը: Պանթուրքիզմը՝ պետական քաղաքականություն:

Հայկական հարցը 1912-1914 թվականներին: Հայկական հարցի վերաբացումը: Դիվանագիտական պայքարը: Ռուս-թուրքական համաձայնագիրը:

Հայաստանը և հայ ժողովուրդը Առաջին աշխարհամարտի տարիներին

Աշխարհամարտի սկիզբը:

Առաջին համաշխարհային պատերազմի կովկասյան ճակատը: Օսմանյան կայսրության և Ռուսաստանի ռազմաքաղաքական ծրագրերը Մերձավոր Արևելքում: Պատերազմի ընթացքը կովկասյան ճակատում 1914-1916 թվականներին: Սայքս-Պիկոյի համաձայնագիրը: Ռուսաստանի քաղաքականությունը Արևմտյան Հայաստանի գրավված տարածքում:

Հայ կամավորական շարժումը: Կամավորական շարժումը: Հայկական ջոկատների մասնակցությունը մարտական

գործողություններին: Կամավորական ջոկատների վերածումը կանոնավոր զինուժի:

Հայոց Մեծ եղեռնը: Հայերի ցեղասպանությունը՝ երիտթուրքերի պետական քաղաքականություն: Մեծ եղեռնը: Հայերի ինքնապաշտպանական մարտերը:

Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացի սկիզբը: Մեծ եղեռնի հետևանքները: Տերությունների և միջազգային հանրության վերաբերմունքը:

Հայ ազգային-քաղաքական կյանքի վերելքը 1917 թ. փետրվարյան հեղափոխությունից հետո: Նոր իշխանության ձևավորումը Այսրկովկասում: Ժամանակավոր կառավարությունը և Արևմտյան Հայաստանը: Արևմտահայերի ազգային խորհրդի ստեղծումը: Արևելահայ ազգային խորհրդի ստեղծումը:

Բոլշևիկյան հեղաշրջումը և Հայաստանը: Իրադրությունը Այսրկովկասում և Կովկասյան ճակատում: «Թուրքահայաստանի մասին» հրովարտակը: Արևմտահայ գործադիր ման ստեղծումը: Հայկական հարցը Բրեստ-Լիտովսկի հաշտության բանակցություններում:

Իրադրությունը Հայաստանում և Այսրկովկասում (1918 թ. հունվար-ապրիլ): Հայկական կանոնավոր զորքի ստեղծումը: Պատերազմի վերսկսումը: Հայկական զորքի վերակազմակերպումը: Այսրկովկասի անջատումը Ռուսաստանից:

1918 թ. մայիսյան հերոսամարտերը: Թուրք-անդրկովկասյան պատերազմի վերաճումը թուրք-հայկականի: Սարդարապատի և Բաշ Ապարանի ճակատամարտերը: Ղարաբաղի իսաի հերոսամարտը: Մայիսյան ճակատամարտերի պատմական նշանակությունը:

ԲԱԺԻՆ 3. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Մշակույթը XVII դարի երկրորդ կեսից մինչև XIX դարի առաջին կեսը

Մշակութային ձեռքբերումները XVII դարի երկրորդ կեսին և XVIII դարում: Առաջին հայ պարբերականը: Պատմագիտությունը:

Հայ մշակույթը XIX դարի առաջին կեսին: Գյրոցական կյանքի վերելքը: Գիտությունը: Արվեստը:

XIX դարի երկրորդ կեսի և XX դարի սկզբի մշակութային վերելքը

Բնական և հումանիտար գիտությունների զարգացումը: Բնական գիտությունները: Հայագիտությունը: Պատմագիտության զարգացումը:

Արվեստը և ճարտարապետությունը: Կերպարվեստը: Թատրոնը: Երաժշտությունը: Ճարտարապետությունը:

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՇՐՋԱՆ

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Երկրի ներքին կյանքը

Հայկական պետականության ձևավորումն ու ամրապնդումը: Հայաստանի հանրապետության հռչակումը: Բաթումի պայմանագիրը: Իշխանության մարմինների ստեղծումը: Հայաստանի Հանրապետության խորհրդանիշները: Հայերենը՝ պետական լեզու: Ազգային բանակը:

Սոցիալ-տնտեսական և քաղաքական կյանքը: Սոցիալ-տնտեսական կացությունը: Տնտեսական վերափոխումները: Հասարակական-քաղաքական կյանքը: 1920 թ. մայիսյան ապստամբությունը:

Հանրապետության միջազգային դրությունը: Հայկական հարցը

Հանրապետության արտաքին կապերը և հարաբերությունները: Հարաբերությունները Քառյակ միության երկրների հետ: Հայ-վրացական հարաբերությունները: Հայ-ադրբեջանական հարաբերությունները:

Հայկական հարցը Փարիզի խաղաղության խորհրդաժողովում: Սևրի պայմանագիրը: Հայկական պատվիրակությունների գործունեությունը Փարիզի խորհրդաժողովում: Միացյալ և անկախ Հայաստանի հռչակումը: Հայկական հարցը Սան Ռեմոյի կոնֆերանսում: Սևրի պայմանագիրը և Հայաստանը:

Իրադրությունը Կիլիկիայում և կիլիկիահայությունը: Հայկական լեզեոնը: Կիլիկիահայության դրությունը և ինքնապաշտպանական մարտերը:

Առաջին հանրապետության անկումը

Հայաստանը Խորհրդային Ռուսաստանի և քեմալական Թուրքիայի քաղաքականության ոլորտում: Խորհրդային Ռուսաստանի արևելյան քաղաքականությունը: Քեմալական շարժումը և Հայաստանը: Հայ-ռուսական բանակցությունները Մոսկվայում: 1920 թ. օգոստոսի 10-ի Թիֆլիսի համաձայնագիրը: Քեմալա-բոլշևիկյան համագործակցությունը: Թուրք-հայկական պատերազմը:

Հայաստանի խորհրդայնացումը: Հայ-ռուսական բանակցությունները Երևանում: Ներքաղաքական ճգնաժամը: Հայաստանի խորհրդայնացումը:

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային Հայաստանը 1920-1922 թթ.

Խորհրդային իշխանության հաստատումը: Փետրվարյան ապստամբությունը: Կառավարման նոր համակարգի ձևավորումը: «Ռազմական կոմունիզմի» քաղաքականությունը և դրա հետևանքները: Փետրվարյան ապստամբությունը: Անցումը նոր տնտեսական քաղաքականության և արտաքին օգնությունը:

ՀՍԽՀ Սահմանադրությունը: Խորհրդային Հայաստանը Անդրդաշնության և ԽՍՀՄ-ի կազմում: ՀՍԽՀ խորհուրդների առաջին համագումարը: ՀՍԽՀ առաջին Սահմանադրությունը: Հայաստանը Անդրդաշնության կազմավորման գործընթացում: ԽՍՀՄ-ի կազմավորումը:

ՀՍԽՀ տարածքային հիմնախնդիրները և արտաքին կապերը: Լոռու չեզոք գոտու և Ջավախքի հիմնախնդիրը: Չանգեզուրի, Լեռնային Ղարաբաղի և Նախիջևանի հիմնախնդիրը: Հայկական տարածքների հարցը Մոսկվայի և Կարսի 1921 թ. պայմանագրերում:

ԲԱԺԻՆ 3. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԽՍՀՄ-Ի ԿԱԶՄՈՒՄ

Սոցիալիստական հասարակության ձևավորումը

Նոր տնտեսական քաղաքականությունը: Արդյունաբերացումը և կոլեկտիվացումը: Նեպո և դրա արդյունքները: Արդյունաբերացումը և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացումը:

Հասարակական-քաղաքական կյանքը: Կոմունիստական կուսակցության մենիշխանության հաստատումը և այլ կուսակցությունների գործունեության արգելումը: Ներկուսակցական պայքարը: Անհատի պաշտամունքի ձևավորումը: Քաղաքական բռնաճնշումները: Պետության անհանդուրժողական քաղաքականությունը կրոնի և եկեղեցու նկատմամբ:

Հայ ժողովուրդը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (1941-1945 թթ.)

Հայ ժողովրդի ներդրումը Մեծ հայրենականում: Գերմանիայի հարձակումը ԽՍՀՄ-ի վրա: Հայկական ազգային դիվիզիաների կազմավորումը և նրանց մարտական ուղին: Հայ ռազմիկների մասնակցությունը մարտական գործողություններին: Պատերազմի հայ հերոսները և զորավարները:

Խորհրդային Հայաստանը հետպատերազմյան տարիներին (1945-1985 թթ.)

Հանրապետության քաղաքական դրությունը: Քաղաքական բռնաճնշումների նոր փուլը: 1949 թ. զանգվածային աքսորը: Հայկական հարցի վերաբացումը միջազգային նոր պայմաններում: Անհատի պաշտամունքի հետևանքների հաղթահարումը: Ազգային ինքնագիտակցության զարթոնքը: Այլախոհությունը Հայաստանում:

Խորհրդային Հայաստանը վերակառուցման տարիներին

Վերակառուցման քաղաքականությունը: Արցախյան շարժումը: Արցախյան շարժման նոր փուլը: Հանրահավաքներ Երևանում: Սուճախիթյան ողբերգությունը: Շարժման հետագա վերելքը: Խորհրդային բանակի և Ադրբեջանի հատուկջոկատայինների գործողությունները ԼՂԻՄ-ում:

Հայաստանի անկախացման գործընթացը: Շրջադարձային փոփոխություններ հանրապետության քաղաքական կյանքում: Հայաստանի անկախության մասին հռչակագիրը: ԽՍՀՄ-ի պահպանման փորձերը: ԽՍՀՄ-ի փլուզումը, ԱՊՀ-ի ստեղծումը:

ԲԱԺԻՆ 4. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՓՈՒԼՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունը

Անկախ պետականության կայացման գործընթացը: Հայաստանի Հանրապետության անկախության հռչակումը: ՀՀ Սահմանադրության ընդունումը:

Հասարակական-քաղաքական կյանքը: Բազմակուսակցական համակարգի ձևավորումը: Ներքաղաքական զարգացումները 1999-2010 թթ.:

ՀՀ միջազգային դրությունը և արտաքին քաղաքականությունը: Հայաստանի Հանրապետության միջազգային ճանաչումը: Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչման գործընթացը:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը

Անկախության հռչակումը և պետականության ձևավորումը: Արցախյան պատերազմի ծավալումը: Շուշիի ու Լաչինի ազատագրումը: Պատերազմի հետագա ընթացքը: Ղարաբաղյան բանակի հաղթանակը և զինադադարի կնքումը (1994 թ. մայիս): Արցախյան ազատամարտի հերոսները:

ԲԱԺԻՆ 5. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԸ 1920 ԹՎԱԿԱՆԻՑ ՄԻՆՉԵՎ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ

Հայկական Մփյուռքը 1920-1939 թվականներին

Մփյուռքի առաջացումը: Հայկական հարցը և սփյուռքահայությունը: Մփյուռքահայերի հայրենադարձությունը:

Հայկական Մփյուռքը 1946-1991 թվականներին

Հայրենադարձությունը: Մփյուռքահայ կենտրոնները: 1946-1948 թթ. զանգվածային հայրենադարձությունը: 1950-1980-ական թվականների հայրենադարձությունը: Մփյուռքահայության տեղաշարժերը:

Հասարակական-քաղաքական կյանքը: Մփյուռքահայության պայքարը Հայ Դատի համար պատերազմի ավարտական փուլում: Համաշխարհային հայկական կոնգրեսը: Մփյուռքահայերի հետագա պայքարը Հայկական հարցի լուծման և ցեղասպանության միջազգային ճանաչման համար:

ԲԱԺԻՆ 6. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՁԱՆՈՒՄ

Մշակույթը 1920-1941 թվականներին

Գիտության զարգացումը: Հասարակական գիտությունների զարգացումը: Կիրառական և բնական գիտությունների զարգացումը:

Գրականությունը և արվեստը: Խորհրդահայ գրականությունը: Թատրոնը և կինոարվեստը: Կերպարվեստը և երաժշտությունը: Ճարտարապետությունը:

Մշակույթի վերելքը (1945-1991 թթ.)

Գիտությունը: Գիտությունների ակադեմիան: Գիտահետազոտական կենտրոնները: Կիբեռնետիկայի, էլեկտրոնիկայի զարգացումը: Հայագիտության զարգացումը:

Արվեստը: Երաժշտությունը: Թատրոնը: Կինոն: Կերպարվեստը: Ճարտարապետությունը:

Հայկական մշակույթի արդի վիճակը

Մշակույթի վիճակը:

Դասագրքերում նկատված վրիպակներ

«Հայոց պատմություն» առարկայի դասագրքերում կան որոշ անճշտություններ և տպագրական սխալներ: Տեղեկացնում ենք, որ պետական ավարտական և միասնական քննությունների քննական թեստերում տվյալ թեմաների ընդգրկման դեպքում ճիշտ պատասխան

են համարվելու ոչ թե դասագրքում առկա վրիպակները, այլ ստորև բերված աղյուսակում դրանց ճշգրտված տարբերակները:

10-րդ դասարան

Տպագրված է	Պետք է լինի
Էջ 62, 1-ին սյունակ, ներքևից 11-12-րդ տողեր՝ Պտղոմնես IX	Պտղոմնես XI
Էջ 74, 1-ին սյունակ, վերևից 17-րդ տող՝ (Ք. ա. 2- Ք. ա. 1 թթ.)	(Ք. ա. 2- Ք. հ. 1 թթ.)
Էջ 75, 2-րդ սյունակ, վերևից 16-րդ տող՝ Չենոն-Արտաշեսից հետո՝ մոտ մեկ տարի անց, Հռոմը	Չենոն-Արտաշեսից հետո՝ մոտ մեկ տարի անց, Հռոմը
Էջ 96, 2-րդ սյունակ, ներքևից 6-րդ տող՝ Երնջակ	Դերջան
Էջ 96, 2-րդ սյունակ, վերևից 12-13-րդ տողեր՝ Դարանաղյաց	Եկեղյաց
Էջ 100, 1-ին սյունակ, ներքևից 7-8-րդ տողեր՝ Ամֆիկատրես	Ամֆիկրատես
Էջ 124, 1-ին սյունակ, ներքևից 18-րդ տող՝ Դարանաղիում:	Դարանաղիում, որտեղ ևս ամփոփված էին հայ Արշակունիներ:
Էջ 137, 1-ին սյունակ, վերևից 18-րդ տող՝ Վաղարշակի	Վարշակի
Էջ 148, 2-րդ սյունակ, վերևից 10-րդ տող՝ նահանգի	գավառի
Էջ 150, 2-րդ սյունակ, վերևից 1-ին տող՝ 851 թ.	850 թ.
Էջ 153, 2-րդ սյունակ, վերևից 18-19-րդ տողեր՝ հարստության հիմնադիր Վասիլ I	հարստության (867-1057 թթ.) հիմնադիր Վասիլ I կայսրը

կայսրը (867-1057 թթ.)	
էջ 158, 2-րդ սյունակ, վերևից 13-րդ տող՝ Վասիլ	Հաջորդ տարի Վասիլ
էջ 164, 2-րդ սյունակ, ներքևից 12-13-րդ տողեր՝ այդ երկրամասի թագավոր: Արաբներն	Հայոց թագավոր: Արծրունիներն
էջ 166, 1-ին սյունակ, 7-րդ տող մահացավ 1001 թ. և Վասիլ II-ը	մահացավ և Վասիլ II-ը 1001 թ.
էջ 169, 2-րդ սյունակ, վերևից 12-րդ տող՝ Սմբատավան	Սմբատաբերդ
էջ 177, 2-րդ սյունակ, վերևից 7-րդ տող՝ Կուրոպալատին	Կյուրապաղատին
էջ 209, 1-ին սյունակ, վերևից 1-ին տող՝ բանակցություններից	բանահյուսությունից
էջ 218, 1-ին սյունակ, ներքևից 9-րդ տող՝ վանքին կից	վանքի մոտ
էջ 218, 1-ին սյունակ, ներքևից 9-րդ տող՝ և	ինչպես և
էջ 227, 2-րդ սյունակ, ներքևից 13-րդ տող՝ կյանքն	կյանքի ավարտն

11-րդ դասարան

Տպագրված է	Պետք է լինի
էջ 26, 1-ին սյունակ, վերևից 3-4-րդ տողեր՝ Սեֆյան Իրանի	Իրանի
էջ 67, 2-րդ սյունակ, ներքևից 3-4-րդ տողեր՝ 1869 թ.՝ պատրիարք դառնալուց հետո, Սկրտիչ Խրիմյանի սահմանադրությունը	1869 թ.՝ Սկրտիչ Խրիմյանի պատրիարք դառնալուց հետո, սահմանադրությունը
էջ 72, 2-րդ սյունակ, ներքևից 8-9-րդ տողեր՝ Համաձայն ընկերության	Գաղտնիության սկզբունքի

անդամները, գաղտնիության սկզբունքի՝	համաձայն՝ ընկերության անդամները
Էջ 80, 1-ին սյունակ, վերևից 1-ին տող՝ 1890-ական թթ. սկզբներին	1890-ական թթ.
Էջ 81, 1-ին սյունակ, վերևից 9-րդ տող՝ ապա նրանց հետ միացել	ապա Գուրգենի հետ միացել
Էջ 109, 1-ին սյունակ, վերևից 20-րդ տող՝ Լավատես էր Նուբար	Լավատես էր Պողոս Նուբար
Էջ 116, 1-ին սյունակ, ներքևից 2-րդ տող՝ միավորվեցին խմբի հետ	միավորվեցին Վարդանի խմբի հետ
Էջ 184, 2-րդ սյունակ, ներքևից 18-րդ տող՝ Երևանի և Էջմիածնի գավառների կեսը	Երևանի գավառի կեսը
Էջ 186, 2-րդ սյունակ, վերևից 9-րդ տող՝ Հունիսի 21-23-ը	1919 թ. հունիսի 21-23-ը
Էջ 189, 1-ին սյունակ, վերևից 22-րդ տող՝ Արշակ Շուխասյանը	Արշակ Գուկասյանը
Էջ 189, 2-րդ սյունակ, ներքևից 18-րդ տող՝ Հայաստանի ժողովրդական կուսակցությունը	Հայ ժողովրդական կուսակցությունը

12-րդ դասարան

Տպագրված է	Պետք է լինի
Էջ 9, 2-րդ սյունակ, վերևից 18-րդ տող՝ 1928 թ. դեկտեմբերից	1929 թ. դեկտեմբերից
Էջ 51, 1-ին սյունակ, վերևից 6-րդ տող՝ 2005 թ. նոյեմբերի 25-ին	2005 թ. նոյեմբերի 27-ին
Էջ 104, 1-ին սյունակ, վերևից 8-րդ տող՝ 1933 թ.	1938 թ.

Էջ 112, 2-րդ սյունակ, ներքևից 18-րդ տող՝ Հակոբ Կալենց	Հարություն Կալենց
--	-------------------

Հանձնարարվող գրականություն

1. «Հայոց պատմություն», ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի դասագիրք, Խմբ.՝ Ա. Մելքոնյան և Ա. Սիմոնյան, Եր., 2009:
2. «Հայոց պատմություն», ավագ դպրոցի 11-րդ դասարանի ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի դասագիրք, Խմբ.՝ Ա. Մելքոնյան և Ա. Սիմոնյան, Եր., 2010:
3. «Հայոց պատմություն», ավագ դպրոցի 12-րդ դասարանի ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի դասագիրք, Խմբ.՝ Ա. Մելքոնյան և Ա. Սիմոնյան, Եր., 2011: